

A holokauszt emlékezete Magyarországon

A korábban bemutatott folyamattal szemben számos esetben felléptek olyan nem zsidók, akik az üldözötteket mentették. Ezek a diplomáták, egyházi és hatósági személyek, illetve magánemberek gyakran életüket kockáztatták, hogy segítsenek az üldözötteken. Ugyanakkor, maguk a zsidók is reagáltak az őket ért támadásra. A holokauszt alatt több helyen volt zsidó ellenállás is. Magyarországon ennek élén a cionista fiatalok álltak. A céljuk az volt, hogy minél több embert meg tudjanak menteni. Ennek érdekében, többek között iratokat hamisítottak, rejtekhelyeket készítettek, illegális határátlépéseket szerveztek. Több tízezer embernek tudtak így lehetőséget biztosítani a túlélésre.

Magyarországon a holokauszt, vagy más néven a vészidőszak, vagy soa emlékezete a rendszerváltozást követően nyert új társadalmi tartalmat. 1994-ben országos rendezvénysorozatra került sor „Ne menj tovább barátom!” címmel. 2004-ben pedig megnyitotta kapuit a budapesti Holokauszt Emlékközpont, amely állami intézmény azzal a küldetéssel jött létre, hogy a soa történetét kutassa, emlékét fenntartsa és a témát oktassa a jövő generációi számára. 2014-ben és 2024-ben is széleskörű támogatást nyújtott az állam a holokauszt emlékezetének ápolására.

Holokauszt Magyarországon: a törvényektől a gyilkosságig

1920 és 1938 között a magyar állam 21 zsidóellenes törvényt és több mint 110 rendeletet alkotott. Ezek összességében mintegy 825 ezer embert érintettek. Megfosztották az izraelitának minősítetteket a munkájuktól, földjeiktől, és még azt is megtiltották nekik, hogy nem zsidókkal házasságot kössenek. Ezzel másodrendű állampolgárrá tették őket.

A háborúra való készülődés során a zsidóknak nem engedélyezték a fegyveres szolgálatot. Egy idő után megfosztották őket az egyenruhától és a saját, civil ruháikban kellett nehéz fizikai munkát végezniük, miközben a magyar katonák őrizték és gyakran bántalmazták is őket. A front mellett a németek által megszállt területeken is dolgoztatták őket. Közülük mintegy negyvenezren vesztették életüket.

1941 nyarán a magyar hatóságok mintegy húszezer zsidót toloncoltak ki, akik nem rendelkeztek magyar állampolgársággal. Többségüket 1941 augusztusának végén, Kamenyec-Podolszkijban a németek meggyilkolták. 1942 januárjában a magyar csapatok razziát tartottak Újvidéken. Ennek célja az etnikai tisztogatás volt. Több mint háromezer szerbet és közel ezer zsidót gyilkoltak meg három nap alatt.

Holokauszt Magyarországon: a német megszállás után

1944. március 19-én a németek megszállták Magyarországot. Az új kormány pedig mindenben kiszolgálta a németek kívánságait. Mindemellett a német Gestapo letartóztatott mintegy tízezer embert, akik ellenzéki politikusok, vagy egyszerűen csak németellenesek voltak.

1944 márciusától egymást érték a zsidóellenes rendelkezések, amelyek segítségével kevesebb, mint két hónap alatt a zsidónak minősített magyarok minden maradék emberi és polgári jogukat elvesztették. Április 5-e után minden hat évnél idősebb zsidónak sárga csillagot kellett hordania a ruháján. Április 16-tól a csendőrség segítségével a magyar hatóságok gettókba zárták a zsidókat. Az otthonokban hátrahagyott értéktárgyakat a szomszédok, a helyi lakosok vagy az állam vette el az áldozatoktól.

1944. május 14-e és július 8-a között a vidéki zsidókat marhavagonokba terelték, majd elszállították őket. 56 nap alatt 437 402 honfitársunkat vitték el, többségüket Auschwitz-Birkenaubá. Július elején a nemzetközi nyomás hatására Horthy kormányzó felfüggesztette a deportálásokat, de akkorra már csak Budapesten és a munkaszolgálatos egységekben maradtak zsidók Magyarországon.

Holokauszt Magyarországon: a nyilas korszak és a felszabadulás

1944. október 15.-én a németek nyomására Horthy átadta hatalmat a Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalomnak és vezetőjének, Szálasi Ferencnek. Egy olyan párt és mozgalom került a hatalomba, amely mindent elkövetett annak érdekében, hogy hazánkat a német szövetség oldalán a háborúban tartsa. A nyilasok ötvenezer fővárosi zsidót „kölcsonadtak” a németeknek a nyugat-magyarországi erődítő kényszermunka végzésére.

November végén létrehozták a pesti nagy gettót, ahol nyolcvanezer zsidót zsúfoltak össze, akik éheztek és ki voltak téve a Budapest ostromával járó harci cselekmények veszélyeinek is. December közepétől, amikor a nyilas kormányzat elhagyta a fővárost, a pártszolgálatosok az áldozatok csoportjait tömegesen végezték ki a Duna-parton és a főváros más részein.

A nácik és nyilasok uralma alóli felszabadulás nem jelentett felhőtlen örömet a túlélőknek. Szembe kellett nézniük a családjuk elvesztésével és azzal, hogyan és hol folytassák életüket. Azokra, akik itt maradtak, vagy visszatértek Magyarországra, egy újabb diktatúra várt.

